

MI MLADI BORCI

STANOVSKI TEDNIK ZA SLOVENSKO DIJAŠTVO. — IZHAJA VSAK PETEK. — LETNA NAROČNINA: DIJAŠKA 16 DIN, NEDIJAŠKA 30 DIN, PODPORN VEC KOT 30 DIN. POSAMEZNA ŠTEVILKA 75 PAR — UREDNIŠTVO IN UPRAVA V LJUBLJANI V STRELIŠKI ULICI 12/II. — ČEKOVNI RAČ. ŠT. 16.078.

LETO IV.

LJUBLJANA, PETEK, 26. JULIJA 1940.

STEV. 46.

Propadajoči in nastajajoči družabni red

Stari družabni red, ki ga je ustvaril gospodarski liberalizem, je danes po splošnem mnenju prišel do svojega konca. Kadar se podira red, v katerem so živeli celi rodovi, se marsikomu stoži po starih časih in misli, da bo z novo dobo vsega konec.

Starega socialnega reda ni škoda

Za liberalnim redom pa nikomur ni treba žalovati. Mnogi so se sicer starega reda tako privadili, da niso nič več čutili vseh velikih krivic, ki jih je ta red prinašal, a zato ta red ni bil nič bolj krščanski.

Papež Leon XIII. je ves čas svoje vlade z vso odločnostjo nastopal proti krivicam liberalnega socialnega reda za pravičnost in v korist delavskega stanu. Toda ves svet je bil tedaj tako pod vplivom liberalnega javnega mnenja, da se Leonove reforme niso izvedle. Nemalo krivdo za to nosijo katoličani sami, ki so bili takrat, ne navdušeni papeževi sodelavci za obnovo socialnega reda, ampak omahljivi liberalni polovičarji.

Stari liberalni družabni red je bil po svojih načelih in po svojem dejanskem ravnanju nekrščanski. To more tajiti samo tisti, ki se mu je v tem redu tako dobro godilo, da ni videl okrog sebe vnebovpijoče bede in strahotnih krivic, ki so se godile ne samo posameznikom, ampak celim slojem človeške družbe.

Kakšno ime naj tudi damo družabnemu redu, v katerem nima velik in številan stan, kakor je delavski, ne zavarovanja za starost, onemoglost in smrt ne zadostnega zaslužka za preživljanje družine. Socialni zakoni, ki so se z velikim hrupom izdajali, so bili večkrat samo pesek v oči, beda pa je trajala naprej.

V kolikor sedanji dogodki pomenijo konec razbrzdane svobode v gospodarstvu in konec nadzorovane samopašnosti bogatinov, v toliko nimamo nobenega razloga obžalovati razvoja dogodkov.

Kdo bo oblikoval novi red?

Ko zaslužno propada stari socialni red, se vsi sprašujemo, kakšen bo novi. Glede novega socialnega reda pa nas mora učiti ena skušnja iz preteklosti: katoličani bomo mogli uveljaviti svoja krščanska načela glede socialnega življenja le v tem primeru, če ne bomo zastrupljeni z liberalizmom, kakor so bili zastrupljeni naši predniki v času Leona XIII.

To, kar uganja danes pri nas krščanski socializem med delavstvom in njemu podobna struja med inteligenco, pomeni, oklepati se starega in že preživelega liberalizma. V bistvu so namreč pristaši teh struj enaki tistim katoliškim liberalcem, ki niso hoteli iti za Leonom, ampak so hodili svoja pota. Njihovo govorjenje in pisanje je sedaj sicer levičarsko in socialistično, po svojem mišljenju pa so čisto navadni liberalci. V novem času se ne bodo znašli, še manj pa mu znali vtisniti svoj pečat, saj so v resnici samo privesek zdaj tega, zdaj drugega gibanja.

*

V naši dobi imajo smisel samo tista gibanja, ki si upajo izpovedati svoj program brez ozira na trenutno modo. Kdor se skuša ravnati po vsakokratni modi in vleče enkrat na desno, drugič zopet na levo, gre brez sledu v pozabljenje.

Zato vemo, kaj ti veliki in lepi časi od nas zahtevajo.

Nič ne more ukrotiti človekove vesti; kajti ona je misel božja.

Viktor Hugo.

Daniel O'Connell —

irski katoliški voditelj

Med najvplivnejše katoliške laike 19. stol. štejemo Daniela O'Connella. S svojim delom ni koristil samo svoji srčno ljubljeni domovini Irski in vsem katoličanom britanskega otočja, ampak dal tudi katoličanom drugih narodov vzgled, kako naj pribore Cerkvi v tedanjem demokratičnem času veljavo. Na najpopolnejši način je utelesil idejo katoliškega ljudskega tribuna in začel politično organiziranje katoličanov za obrambo cerkvenih pravic v demokratičnem sistemu.

MLADOST

Rodil se je osvoboditelj Irske 6. VIII. 1775. v Carhen House pri Cahirziveen v grofiji Kerry v stari zavedno katoliški družini. Vzgojali so ga jezuitje v svojem za irsko mladino namenjenem kolegiju v St. Omer (severna Francija), ker je bilo po angleških zakonih katoliško šolanje na Irskem onemogočeno. Po končanih študijah se je lotil odvetništva. V svojem poklicu je izkazoval sijajne sposobnosti in bil od l. 1798. najbolj iskan advokat v Dublinu. Sijajna pravna izobrazba, izredna priljubljenost med ljudstvom, gospodarska samostojnost, neupogljivost značaja in veličasten moški nastop so mlademu advokatu omogočile, da je že l. 1805. stopil v javno življenje.

ZA PRAVICE IRSKIH KATOLIČANOV

Prvi cilj O'Connella je bila osamosvojitve irskih katoličanov. V ta namen je prirejal zborovanja, na katerih je s pomočjo svoje ne navadne govorniške sposobnosti razplamenil irsko versko in narodno samozavest. Veliki obvladovalci množic pa se ni zadovoljil samo s kratkotrajnimi uspehi velikih zborovanj, ampak je tudi do potankosti nadrobno izgradil organizacijo »Katoliških društev«, ki jo je naslonil na fare. V letih 1826—1828, ko je dosegla njegova agitacija za versko svobodo Irske svoj višek, je prehodil vso deželo in si zagotovil neomejeno zvestobo naroda.

Vdanost Ircev svojemu voditelju in sklenjenost njihovih vrst so vsej kulturni Evropi pokazale volitve l. 1828. Proti vsemu pričakovanju je namreč tega leta

prijavil O'Connell svojo kandidacijo za poslanca v grofiji Clare. Že vnaprej je izjavil, da ne bo opravil prispege, ki so jo angleški zakoni nalagali poslancem, ki pa jo katoličani niso mogli opravljati, ker je vsebovala krivoverške stavke.

PROTIKATOLIŠKE PRISEGE NI POLOŽIL

Vsa Evropa je čakala na izid volitev in se z zanimanjem izpraševala, kaj bo v primeru svoje izvolitve O'Connell storil. Z veliko večino so irski kmetje izvolili svojega narodnega voditelja za poslanca, čeprav so se izpostavili nevarnosti za svojo gospodarsko eksistenco; O'Connell je namreč kandidiral zoper njih zemljiškega gospoda. Ostal je zvest svoji izjavi pred volitvami in šel v angleški parlament ne da bi položil protikatoliško prispego. Vklonila se je angleška vlada in v strahu pred državljansko vojsko je kralj Jurij IV. 13. aprila 1829 podpisal listino o emancipaciji. S tem so dobili katoličani splošno aktivno in pasivno volilno pravico, priznala se jim je pravna sposobnost za državne službe in so se odpravile protikatoliške prispege.

ZA IRSKO NARODNO SAMOSTOJNOST

Drugi cilj O'Connell-ovega dela je bilo gibanje za irsko politično

avtonomijo in lasten parlament ter za rešitev agrarnega vprašanja. Kljub njegovi velikanski delavnosti — po 100.000, celo po 200.000 ljudi se je udeleževalo njegovih shodov — O'Connell ni uspel.

Angleži so ga celo obsodili kot državnega izdajalca in ga zaprli. Bil je sicer oproščen, a ječa in duševno trpljenje so ga strli. Na poti k papežu v Rim je umrl 15. maja 1847 v Genovi. Njegova oporoka je bila: »Moje telo gre Irski, moje srce Rimu, moja duša nebesom.«

SODBA PROTESTANTSKEGA ZGODOVINARJA

Protestantski zgodovinar Bruntschli o tem velikem katoličanu takole sodi: »Nikdar ni bilo v zgodovini bolj sijajne prikazni miroljubnega ljudskega voditelja, kot je življenje O'Connella, osvoboditelja Ircev. Zgolj kot zasebnik si je pri svojem narodu pridobil avtoriteto skoraj absolutnega kralja. Zaničevano Irsko je razsvetlil z žarki svoje slave, zaslužene Irce je dvignil do zavesti enakopravnosti z njih tlačitelji... Od Perikleja dalje ni pač nihče v toliki meri kot on tako popolno predstavljal narodna čustva in misli v svoji osebi ne da bi zahteval oblasti in ne da bi moralno moč, ki mu jo je zaupala ljubezen njegovih sodržavljanov, kdaj zlorabil. Bili so pač večji državniki, a večjega in bolj neomadeževanega ljudskega tribuna kot je bil on, ni bilo.«

K misli stanovske reorganizacije katoliških akademskih društev in zvez

„Stanovska misel je, kot sem že omenil, tista, ki bolj in bolj zajema katoliško gibanje in tudi Pax Romano. Zveza ima to smernico od sv. očeta samega, ki je naročil lansko leto v Rimu: ne govorimo več o katoliških intelektualcih, ampak o katoliških juristih, katoliških zdravnikih itd.“

Iz referata akademika Garrica na kongresu Pax Romane v Pragi. (Slovenec, 8. dec. 1935.)

Kriva pota „DELAVSKE PRAVICE“

»Delavska pravica« prinaša zadnje čase članke, ki ne morejo zatajiti duha, iz katerega izhajajo. Pisatelji glasila Jugoslovanske strokovne zveze so tako do kosti prepojeni s pravim socialističnim in marksističnim mišljenjem, da se več ne zavedajo, kdaj so njihovi članki naravnost nasproti socialnemu nauku Cerkve in socialnim okrožnicam.

Kadar krščanski socialist govori o socialnem vprašanju in delavskem gibanju, je samo socialist; ker pa gre včasih tudi v cerkev, se imenuje krščanski socialist. Njegov socialni nauk pa nima nobene zveze s Cerkvijo in katoliškim socialnim naukom.

„Delavska pravica“ začela znova učiti staro marksistično zmoto

V 29. številki »Delavske pravice« je nepodpisan članek »Upravni svet je sklenil...«. Pisec govori o diktaturi brezosebnega kapitala in med drugim pove kot višek svoje modrosti naslednje: »Včasih so učili, da dobrine ustvarja delo. Kapital je uveljavil in še uveljavlja nasproten nauk, da more namreč ustvarjati tudi mrtva stvar.«

Če mrtva stvar, to je kapital, ne doprinese pri ustvarjanju dobrin prav nič, potem je pač delo edino, kar proizvede dobrine. To pa se pravi pogrevati staro zmoto, da je delo edini vir dohodkov.

Za nas katoličane je to vprašanje pojasnjeno s papeškimi socialnimi okrožnicami. Zato si ne moremo kaj, da ne bi tozadevni odstavek poklicali v spomin tudi »Delavski pravici«, čeprav se v isti številki v nekem članku Vitko Musek tega še naprej boji in zagotavlja, da »razpravljanje o socialnih okrožnicah, prevajanje in ponatiskovanje besed in teorij ne moremo vključiti v aktivnost in dejavnost.« Naj se ponatiskovanje besed socialnih okrožnic »vključuje« kamor hoče, »Delavska pravica« ne bi bila tam kjer je, če bi jih bila ponatiskovala — in poslušala.

Glede dela in kapitala pravi že Leon v Rerum novarum: »Ne snov ne more biti brez dela, ne delo brez snovi.« K temu dostavlja Pij v Quadragesimo anno: »Zato je zmotno, ali sami snovi ali samemu delu pripisati, kar je vzajemni učinek vzajemne delavnosti obeh, in povsem krivično je, če eno ali drugo zanika dejavnost drugega in ves proizvod sebi prisvaja.« (Qu. a. 54.)

»Delavska pravica« bi bilo po vsem tem treba vprašati, koliko se ona sploh še ozira na krščanski socialni nauk. Če večkrat sentimentalno govori o evangeliju in evangeljskem krščanstvu, je to samo slabo znamenje, ker to delajo tudi komunisti, kadar imajo z nami opravka.

Dejstvo je in ostane, da je »Delavski pravici« socializem že tako v krvi, da niti več ne ve, kdaj je predokritosrčna.

Gonja proti »katoliškim kapitalistom«

V isti številki »Delavske pravice« se je skušal razpisati proti »katoliškim kapitalistom« medicinar Vitko Musek v članku z naslovom »Apostolat«. Tukaj obdolžuje neke neznan »katoliške kapitaliste«, da »bi hoteli kovati zlato tudi iz pokristjanjenja delovnih ljudi.« Loči dvojno skrb zaradi odpada delavskih množic od Boga: eno je zanesla v svet skupina katoliških kapitalistov, ki se hočejo s tem okoristiti, drugo, iskreno skrb pa imajo krščani socialisti.

Ker mi ne držimo s krščanskimi kapitalisti, spadamo med »katoliške kapitaliste«, ki hočemo iz pokristjanjenja delavskih množic skovati, kakor pravi Musek, »dobiček, osebno ugodje in oblast«.

Ta gonja proti katoliškim kapitalistom pri nas je znana že od takrat, ko so naši krščanski socialisti začeli hoditi svoja pota. Ta svoja kriva pota so že takrat skušali prikriti z govorjenjem o brezsrčnih »katoliških kapitalistih«. Žal nam je samo, da teh krivičnih »katoliških kapitalistov« ne imenujejo. Poleg tega pa bi lahko tudi gospodje pri »Delavski pravici« vedeli, da en sam katoliški podjetnik ne more spremeniti družabnega reda. Če Vitko Musek pozna kakšnega slovenskega katoliškega kapitalista, ki krivično ravna s svojimi delavci, naj ga kar imenuje, da bomo tudi mi zagrmeli, pa še drugače kot »Delavska pravica«.

Krščanskim socialistom ugajajo sovjetske razmere

V zadnji številki »Delavske pravice« z dne 18. julija beremo slavo-spev na razmere, v katerih živi delavec v Sovjetiji. Članek je povzet po knjigi »Sovjetski Savez«, ki je izšla v Zagrebu. Urednik je dal temu povzetku naslednje priporočilo: »...posnemamo o položaju delavstva v Sovjetski zvezi zanimive podatke, ki bodo med našim delav-

stvom vzbudili zanimanje, zlasti še zato, ker smo o teh rečeh doslej kaj malo vedeli.«

Nato se začne poveličevanje socialnih razmer, kar še podkrepljujejo podnaslovi kot na primer: »Delavstvo — glavni nosilec sistema«, »Zvišanje realnih plač«, »Skrajšanje delovnega časa«, »Plačani dopusti«. V članku samem pa se vrste drug za drugim čudesa sovjetskega režima kakor v pravljici o Indiji Koromandiji. Hvali stahanovstvo, plača delavca se je v šestih letih sovjetskega režima zvišala za 21%, cene pa so dva in polkrat nižje kot so bile prej, kurjava, razsvetljava in stanovanja so po tem članku v najlepšem redu. Delavske strokovne organizacije so prostovoljne!

Vse te in še mnoge druge »vesti« iz Sovjetske Rusije prinaša svojem delavstvu »Delavska pravica«, češ da so to »zanimivi podatki« o rečeh, o katerih smo »doslej kaj malo vedeli«. To ni več samo naivnost, ker je sedaj že dovolj prič o nevzdržljivosti sovjetskih razmer.

Zakaj dela »Delavska pravica« takšno propagando za Sovjetijo med delavstvom? Ali so simpatije za Sovjetijo koristne tudi njenemu gibanju? »Delavska pravica« je s svojo Jugoslovansko strokovno zvezo vred po vsem tem čisto zrela, da stopi v »Društvo prijateljev Sovjetske zveze«, ki se sedaj menda ustanavlja v Zagrebu.

„Duhovniška konferenca“

»Delavska pravica« ima očitno zelo neprijetne spomine na to, da je bilo na konferenci duhovnikov iz vse ljubljanske škofije krščansko socialistično gibanje soglasno obsojeno. Zato to »duhovniško konferenco«, kakor ona imenuje tisto usodno zborovanje, skuša osmešiti. Zlasti si hoče privoščiti g. župnika Markeža, ki je dolga leta JSZ zagovarjal, zadnje čase pa tudi spoznal, da je škodljiva in ki je po tem svojem spoznanju tudi predlagal, naj se enkrat napravi konec slepomišenju s krščanskim socializmom. Vse to zaganjanje samo pomeni, da je bila obsodba sicer pozna, vendar pa še dovolj učinkovita.

Naj »Delavska pravica« govori o »duhovniški konferenci« kakor hoče, ve pa naj, da so ji ti, danes zasramovani duhovniki, dali življenje in delavstvo zbirali okrog Jugoslovanske strokovne zveze. Če so jo sedaj ti duhovniki obsodili, mora biti na zelo usodnih poteh.

Jugoslovanska strokovna zveza z »Delavsko pravico« jadra počasi v drugo pristanišče. Če jo njen ustanovitelj Evangelist Krek iz večnosti gleda, je mora biti zelo žalosten. Nam preostane samo to, da vsem dobro mislečim odpremo oči in jih z odhajajoče ladje potegnemo nazaj na domačo obalo.

Brezupno upanje

Ko so se vzpostavili med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo trgovski in diplomatski stiki, so nekateri začeli upati, da bodo komunizmu puščene sedaj proste roke. Toda ta politična pogodba v odnosu do komunizma pri nas prav ničesar ne spremeni. Sovjeti so vedno odločno zahtevali, da se strogo loči med sovjetsko vlado in Kominternom. Sovjetska vlada in Kominterni sta torej pravno dve čisto ločeni telesi. Zato morejo obstajati redni diplomatski in trgovski stiki s Sovjetsko zvezo v isti državi, ki Kominterni in njeno propagando neusmiljeno preganja. Tudi je dejansko več takih držav, ki vzdržujejo prijateljske stike s USSR, proti komuni-

stični propagandi pa silno ostro nastopajo.

Te dni se v Zagrebu ustanavlja »Društvo prijateljev Sovjetske Rusije«. To društvo bi bilo samo podružnica centrale, ki je v Moskvi in nosi naslov: »Internacionalno društvo prijateljev USSR«. To centralo je ustanovil VOKS, kar pomeni organizacija za kulturne zveze z inozemstvom, in deluje seveda čisto v boljševiškem propagandnem duhu.

Upanje, ki ga goje ti prijatelji Sovjetije, je zelo malo vredno, ker je ni pogodbe, ki bi nas vezala, da moramo molče gledati, kako se ruši država. Kdor bo preveč siten s svojim »prijateljstvom«, bo kmalu videl in občutil, da sta USSR in Kominterni dveje.

Tistim, ki kritizirajo papeža

Angleški dnevnik »Daily Mirror« je priobčil dolg članek z naslovom: »Nehajte kričati zoper tega moža!« V tem članku pravi o papežu med drugim:

»Če papež molči, ga obsojajo, češ: strahopetec je. Če papež spregovori, ga spet obsojajo, češ: kaj se vtiika v te reči. Ni papež tisti, ki se vtiika v politiko. Kadar se pa politika vtiika v duhovno področje njegovih 400 milij. vernikov, ne more nihče reči, da to papeža nič ne briga. Ravno nasprotno. Tedaj postanejo zanj politične zadeve še posebno važna stvar.

Vrh tega pa papež samo spominja, spodbuja k molitvi in obsoja barbarstvo. Vedno je bil previden, razumen, dosleden in nad vse pogumen vodnik. Ali moremo kaj takega trditi o gibanjih, ki jih je papež kritiziral, ali o ljudeh, ki so čez papeža zabavljali in ga kritizirali?»

To je prav primeren odgovor tistim našim nergačem, ki jim tudi ni nobeno papeževo delo po volji.

Švicarska katoliška mladinska zveza

Iz poročila švicarske katoliške mladinske zveze je razvidno, da ta organizacija obsega tretjino vseh fantov katoliške vere v nemško govorečem delu švice. V organizaciji so fantje od 15—25 let. Ta organizacija je največja švicarska mladinska organizacija na verskem temlju.

Naloge organizacije so naslednje: gojiti v srcih mladih fantov ljubezen do domovine, žrt odgovornosti, pripravljenost za žrtve, izpopolnjevanje njihovo duševno izobrazbo, sodelovati z vso ostalo, krščansko mislečo švicarsko mladino, pomagati z molitvijo in zvestobo Bogu, da se ohrani mir in svoboda švicarskega naroda, vzgajati mlado generacijo k delu za narodni dvig.

Mati Albrehta Dürerja

Pred kratkim so nekateri nemški listi prinesli izvešček iz dnevnika Albrehta Dürerja, velikega nemškega slikarja. V objavljenem delu dnevnika Dürer govori o svoji materi in njeni smrti.

Dürerjeva mati je imela 18 otrok in se je pisala Barbara Dürer. Živela je vseskozi krščansko, umrla je po pripovedovanju njenega sina umetnika samega, lepo prevedena s sv. zakramenti.

Odg. urednik: Ciril Kovač (Ljubljana). Izdaja konzorcij (J. Prešeren, Ljubljana). Tiska Misijonska tiskarna. Groblje - Domžale (A. Trontelj).

Tožba propadajočega naroda

Pred enim letom je objavil francoski katoliški list tale sestavek, ki pretresljivo slika to, kar se je danes zgodilo, in globokoumno navaja vzroke, ki so uničili Francijo:

Ti ne slutiš tega, moj mali: ti moraš oživiti Francijo, ki so jo drugi ubili.

Tako je... Ker je Francija slabotna, si rokovernjači vse dovolijo v Evropi... Zato, ker imata na približno enako velikem ozemlju Francija 40 milijonov in Nemčija 80 milijonov prebivalcev, bodo ti rokovernjači kmalu prišli in zahtevali del tvojih igrač, kos potice, kos tvojega vrta... In ti se boš moral bati, eden proti dvema, ubijati ali biti ubit...

Tako je... In ti veš, tega ni kriv ta hudobni Hitler. Ne, tega so krivi Francozi... Nikakor ne vsi, pač pa tisti, ki so učili, da ljubega Boga ni, da se zato ni treba za nič zmeniti; da se sme krasti, lagati, ubijati, se izživljati, dokler živimo... Krivi so tisti, ki se v delavnih pobijajo z opekami... Krivi so tisti, ki so pustili, da se je razbohotila laž in zločin... in tisti, ki so krivi, da se zmanjšuje število otrok... Krivi so tisti, ki so hoteli videti samo zabavo, denar, kino... Krivi so tisti, ki jih boš ti, moj mali, spoznal za neumne... Predvsem zato, ker imaš premalo tovarišev in bratcev, boš moral ti garati za dva, da boš mogel vzdržati z davki to veliko premoženje, ki je naša Francija..., da boš redil starce, ki bodo onemogli za delo..., da boš delal orožje za obrambo...

Ti boš garal, ti se boš potil in vendar ne boš nakoval ne dovolj denarja niti dovolj orožja...

Tresel se boš od groze in preklinjal tiste, ki so ubili Francijo in ki bodo morda naredili, da boš tudi ti ubijal...

Povem ti to, da boš ti to vedel in da boš to povedal tistim, ki so večji kot ti... preden bo prepozno.